

megelégszik velük; egyébként a teljes leírás is megjeleníthető a rövidített után. A feldolgozó részleg számára az ALS speciális katalogizáló terminálokat fejlesztett ki, amelyek alkalmasak az input elvégzésére és a meglévő leírások módosítására, de „böngészni” is lehet segítségükkel.

3. Egy böngésző terminál 13 000 holland forintba (5 000 dollár) kerül, mégis, ha ezt összevetjük azzal az összeggel, amely a régi cédulakatalogusok fenntartásához lenne szükséges, jelentős megtakarítás mutatkozik.

4. Megváltozott a használók által feltett kérdések összetétele: a könyvtárosoktól már nem egy meghatározott könyv iránt érdeklődnek, viszont több előjegyzést kérnek. (Megoldható lenne persze az is, hogy a használó maga jegyezze elő a kívánt könyvet, de egyelőre tartanak a tréfás kedvű olvasóktól.)

Jelenleg az állománygyarapítási munkafolyamat automatizálásának az előkészítése folyik. A pénzügyi nyilvántartásokat azonban már teljesen gépesítették, s minden titkárnő és gépíró kizárólag szövegszerkesztő rendszerekkel dolgozik.

Fordította és tömörítette PAPP István

Kicsit részletesebben az Automated Library Systems-ről

Az ALS (Automated Library Systems = Gépesített Könyvtári Rendszerek) 1966 óta vezető szerepet játszik a könyvtári automatizálásban. A brit cég szerte a világon állított üzembe rendszereket: Angliában, Ausztráliában, Belgiumban, az Egyesült Államokban, Franciaországban, Hollandiában, Kanadában és Új-Zélandon.

Az ALS nem valamelyik nagy multinacionális cég leányvállalata; önálló vállalkozás, amely egyedüli feladatának számítógépes könyvtári rendszerek előállítását tekinti. Különös gondot fordít a tanácsadásra és az eladás utáni szolgáltatásokra. Hollandiában leányvállalatot alapított a helyi hardver és szoftver igények kielégítésére és vevőszolgálati feladatok ellátására.

Az ALS rendszerei: Az ALS a legkülönbébb profilú könyvtárak számára fejleszt ki rendszereket. Az igények növekedésével párhuzamosan a rendszerek tökéletesíthetők és bővíthetők anélkül, hogy meghatározó, központi elemeket lényegesen változtatni kellene. Ez a moduláris felépítésnek, az integráltságnak és az intelligens termináloknak köszönhető. A terminálok minimálisra csökkentik a rendszer központi részében történő információfeldolgozást, így rövid válaszidőkkel működő, nagy könyvtári számítógépes hálózatok hozhatók létre.

Az ALS rendszerére jellemző, hogy beszerzésekor nem kell megrendelő nyomtatványt kitölteni, hanem az adatok a terminál révén közvetlenül az adatbázisba kerülnek. A rendszer ellenőrzi, nincs-e esetleges korábbi megrendelés ugyanerre a tételre, majd a megrendeléseket rendezi, kinyomtatja, megcímezi. Figyeli a megrendelések sorsának alakulását, szükség esetén emlékeztetőket készít. A beérkezett tétel katalogizálásához a megrendeléskor bevitt adatokat újra felhasználja. A beiratkozó olvasók adatait azonnal nyilván-

tartásba veszi. Az ALS kölcsönző terminál nagy forgalmat tud lebonyolítani sorbanállás nélkül. Jobb munkakörülményeket biztosít a könyvtárosnak. Az ALS címke öntapadós, nem mágneses, a fizikai és kémiai hatásokkal szemben ellenálló, egyszerűen alkalmazható. A címke a könyv (vagy bármely más kölcsönözhető dokumentum) belsejébe kerül. Kölcsönzéskor a borító felemelése nélkül a könyvtáros csak végigcsúsztatja a könyvet a tárgyasztalon. Ha egy könyvtár vonalkódos vagy optikai karakterfelismerésre szánt címkéket használ, ezeknek megfelelő leolvasót is szolgáltat az ALS. A határidőre vissza nem érkezett tételekre a rendszer automatikusan elkészíti a figyelmeztető értékesítéseket. Kiszámítja a fizetendő büntetést. Az előjegyzések nyilvántartásba vétele is megoldott. A rendelkezésre álló példányokról egy pillanat alatt tájékoztat a rendszer. Az előjegyzett példányt az első lehetséges pillanatban „elkapja”, és erről értesítést ad.

Az alapvető statisztikai adatgyűjtés kiegészíthető széles körű és mély statisztikai elemzésekkel. A UK MARC szabályain kívül más nemzeti katalogizálási szabványok szerint is képes dolgozni a rendszer. A Browser terminállal könnyen és gyorsan hozzáférhetőek a helyi érdekű információk. A katalógus egésze vagy egyes részei mágnesszalagra vihetők. A tételek adattartalmát és sorrendjét a könyvtár szabhatja meg. A szalag felhasználható mikrofilm-, illetve mikrofilmnap-katalógusok előállítására.

A rendszernek van egy olyan önálló egysége, amely már a teljes üzembeállítás előtt lehetővé teszi, hogy a könyvtár az állományához hozzáférjen, és/vagy a kölcsönzőket nyilvántartsa. Szabványos elemei később beépíthetők a rendszerbe.

A kölcsönzőpulthoz csatlakoztatott automata biztonsági berendezés üzembiztos, csálthatatlanul elkapja a tolvajokat és a szórakozott olvasókat.

Hálózati működés: Az ALS hálózattá fejlesztett rendszere nagy forgalmat tud lebonyolítani a válaszdíők kellemetlen meghosszabbodása nélkül. A rendszeren belül azok az üzenetek kapnak elsőbbséget, amelyek közvetlenül befolyásolják az olvasók tevékenységét. Külön védelem biztosítja, hogy telekommunikációs hiba esetén se vesszenek el adatok.

A hálózat külső kapcsolódásokra is képes. Egyrészt kapcsolatba lehet lépni a nemzeti és helyi bibliográfiai szervekkel, értesítést lehet küldeni új címek beszerzéséről, mások törléséről, bibliográfiai rekordokat lehet átvenni, vásárolni. Lebonyolíthatók a megrendelések, az előfizetések, a számlázások. Hozzá lehet férni a különféle információs adatbázisokhoz. Másrészt a könyvtárat fenntartó intézmény, a megfelelő géppel rendelkező helyi lakosok, más könyvtári rendészek is elérhetik a könyvtár adatbázisainak kijelölt részeit, például a nyilvános katalógust.

Fordította és tömörítette SZÖLLÖSY Éva